

Help uzelf

In 1994 verscheen het eerste nummer van het literaire tijdschrift *Zoetermeer*. Een handvol geïnteresseerden maakte onder meer kennis met de Amerikaan Denis Johnson, met twee verhalen vertegenwoordigd in het eerste nummer. De zeer goede vertaling was van Rob van Erkelens, die in de eerste helft van de jaren negentig als een schaduw over de Nederlandse literatuur gleeed. Daarna werd Van Erkelens zo goed als onzichtbaar. Zijn tweede roman *Echo echo* werd nog wel een paar keer aangekondigd in de prospectus van uitgeverij Nijgh en Van Ditmar, maar in de titel lag het lot van de roman al besloten. (Dat dit klinkt als een grafschrift terwijl Rob van Erkelens niet dood is, ligt niet aan mij maar aan hem. Hij heeft op mij altijd de indruk gemaakt er niet te willen zijn, zichzelf te willen aborteren uit de schoot van het leven, een proces dat hij bespoedigde met een strikt narcotisch dieet.)

In de korte tijd dat Van Erkelens zich met de literatuur bemoeide schreef hij de illusieloze roman *Het uur van lood*, vertaalde onder meer Nick Cave en Georg Trakl, maakte vier of vijf nummers van *Zoetermeer* en was redacteur bij uitgeverij In de Knipscheer. Daar verscheen, in zijn vertaling, in 1995 *Jezus' Zoon* van Denis Johnson, elf onderling samenhangende verhalen waarvan er een paar waren voorgepubliceerd in *Zoetermeer*.

De min of meer anonieme hoofdpersoon die de verhalen verbindt, wordt slechts tweemaal bij naam genoemd, de eerste keer wanneer er iemand sterft op de achterbank van een auto als gevolg van een verdwaalde kogel uit het pistool van een vriend. (“Ik ben blij dat hij dood is,” zei ik tegen Dundun. “Hij was de eerste die me Fuckhead begon te noemen.”) En wanneer de verteller later per ongeluk een nest babyhazen verplettert dat hij warm hield in zijn hemd, klinkt zijn naam voor de tweede en laatste keer:

‘Georgie vroeg: “Gaat alles wat jij aanraakt naar de klote? Overkomt je dit vaak?”

“Geen wonder dat ze me Fuckhead noemen.”

“Dat is een naam die je niet meer kwijtraakt.”

“Dat realiseer ik me.”

“‘Fuckhead’ zal met je meegaan je graf in.”

“Dat zei ik al. Ik was het van tevoren al met je eens,” zei ik.’

Ik herlees *Jezus’ Zoon* sinds het verscheen. Steeds weer met de dwanggedachte: zo moet het, er is geen andere weg. Ik zal zo meteen een verhaal gaan schrijven dat net zo ijl en schrijnend is als dit – over de keer met Jos in Arnhem, toen we alles slikten en dronken wat we konden krijgen en ’s nachts in de auto stapten om een vriendin van hem in Wageningen op te zoeken, en ons op een parkeerplaats van de McDonalds in Apeldoorn realiseerden dat Wageningen niet bestond, dat het van de kaart verdwenen was. Daar zal ik over schrijven en het zal even goed zijn, even ongrijpbaar en lijdend –

Die werking heeft Johnson op me, zijn boek is een gevaarlijke vriend die je overhaalt dingen te doen die je niet kunt.

Hij beschrijft een onverschillig universum van een eeuwig zoemende koppijn en iets dat mist. Er zijn nauwelijks oriëntatiepunten, met uitzondering van de Detox en The Vine, een sneuvelzaak waar de verlorenen zich verzamelen. ‘Het was een lange, smalle tent. Als een treinwagon die nergens heen ging. De mensen leken allemaal ergens vandaan te zijn ontsnapt – ik zag plastic naamarmbandjes van het ziekenhuis om een aantal polsen. (..) Er waren veel van dat soort momenten in The Vine – momenten waarop je kon denken dat vandaag gisteren was, en dat gisteren morgen was, en zo verder. Omdat we

allemaal dachten dat we tragisch waren, en omdat we dronken. We hadden het gevoel hulpeloos en voorbestemd te zijn. We zouden sterven met handboeien om. Aan ons zou een einde worden gemaakt, en het zou niet onze fout zijn.'

De verhalen van *Jezus' Zoon* zijn even schitterend als de afzonderlijke zinnen.

Dundun begint zo: 'Ik ging op weg naar de hoeve waar Dundun woonde om wat farmaceutische opium van hem te kopen, maar het geluk was niet met mij.'

De hoofdpersoon beweegt zich door zijn bestaan zonder bestendige vriendschappen en slaapt soms met vrouwen die hem verlaten of gewoon doodgaan. En onderweg spreken de dingen tegen hem:

"Hoor je ongewone geluiden of stemmen", vroeg de dokter.

"Mijn God, help ons, het doet zo'n pijn," gilden de watten.

"Niet echt," zei ik.'

Of wanneer hij door een deftige straat rijdt 'waar de bloemknoppen zich uit de punten van de takken wrongen en de zaden lagen te kreunen in de tuinen.'

Waarnemingen als deze zijn eerder hallucinant dan psychedelisch. Alles is beziel, maar de zielen zwerven losgeslagen van elkaar door een harteloze wereld.

Er zijn in tien jaar 427 exemplaren verkocht van *Jezus' Zoon*, waarvan ik er veertig heb besteld bij de uitgeverij om uit te delen onder vrienden en anderen die hulp nodig hebben. Er verscheen niet één recensie over. Op een zolder in Haarlem, boven uitgeverij In de Knipscheer, staan nog dozen vol. Onuitgepakt, ongelezen. Een verborgen schat. Help uzelf.

Bron: La Vie en Rose (De Klassieker), nr. 3, zomer 2005